

8. Zelyazny R. The doors of his face, the lamps of his mouth / Roger Zelyazny. – N.Y. : ibooks inc., Book, 2004. – 510 p.

Алексеева О. Н. Функционирование антропонимов в научно-фантастических произведениях американских писателей.

В статье рассматриваются типы антропонимов, их специфика и особенности функционирования в текстах жанра научной фантастики. Предлагается классификация и осуществляется сравнительный анализ особенностей антропонимов в специфическом этноментальном пространстве.

Ключевые слова: личное имя, антропоним, этнокартина мира, ономастикон, социальный маркер, система, структура.

Alekseyeva O. N. The peculiarities of anthroponyms' functioning in science-fiction texts of American writers.

The article outlines a new approach to the classification of anthroponym's types and functions in science-fiction texts. Proper names (anthroponoms) get special sense load in the science-fiction texts because of the specific character of those ones leads to transparence, allusionism and presence of internal form. The new classification, comparative analyses of anthroponyms have been suggested. The investigation has revealed peculiarities of the semantic structure of anthroponyms as linguistic signs and as concise, national and cultural texts

Keywords: proper name, national and cultural texts, anthroponymycon, structure, social marker, system.

Балабан О. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ТИПОЛОГІЯ МЕТАФОРИЧНИХ КОНЦЕПТІВ У ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ (на матеріалі англійської, французької, російської та української мов)

Стаття присвячена вивченню базових типологічних рис художньої метафори в англійській, французькій, російській та українській мовах. Установлено, що метафора в художніх текстах далекоспоріднених мов реалізує метафоричні концепти повної, часткової та лакунарної відповідності. Основну увагу приділено виявленню інтерактивних, національно-специфічних та соціокультурних, а також універсальних характеристик метафори в художньому мовленні.

Ключові слова: метафора, концепт, метафоричні лакуни, інтерактивність, національна специфіка, універсальність.

Когнітивний підхід у мові базується на тому, що мову не можна відокремити від розумового процесу. А одна з найголовніших функцій мови, як відомо, когнітивна (пізнавальна, гносеологічна).

Одним із основних напрямів у вивченні метафори наприкінці ХХ – поч. ХХІ століть є когнітивний. Характеристику та типологію когнітивної метафори представили А. Григораш [6] та А. Попова [20], концептуальної метафори – А. Ченкі [25, 26] та О. В. Рахіліна [21, 22], метафоричних концептів – В. О. Алексеева [1] та О. В. Івашенко [10]. Ця проблематика залишається і донині актуальною і потребує продовження її дослідження у художньому мовленні письменників – носіїв різних мов.

Метою статті є встановлення типології метафоричних концептосфер у художньому мовленні англійських, французьких, російських та українських письменників.

Завдання:

– виявити механізми трансформації метафор на рівні архісеми та диференційних сем у зіставно-типологічному аспекті;

– розкрити когнітивно-прагматичні особливості художніх метафор на рівні еквівалентності / лакуарності.

З когнітивного погляду розумовий процес відображається в ментальних сутностях у вигляді концептів або понятійних категорій (за термінологією Н. О. Кобрини [11]). У статті за базисну дефініцію було прийнято таку, де концепт витлумачується як сукупність виявлених семантичних ознак при компонентному аналізі лексики.

Серед трьох типів понятійних категорій, що визначила Н. О. Кобрини: а) категорії, що відображають реальність; б) категорії-параметри; в) категорії релятивні [11, с. 173], у статті досліджено пріоритетні категорії, які відображають реальність у вигляді форм та предметів думки (тобто, збігаються з “поняттями” у філософії), враховуючи ще й антонімічний принцип.

Метафора, на нашу думку, є **інтерактивною**, бо взаємодіє як зі світом, що сприймається, так із волевиявленням людини. Реалії, факти, предмети та явища дійсності засновані на метафоричному порівнянні, а волевиявлення закладене в самому метафоричному посиланні.

З метою визначення відповідних концептів метафор були проаналізовані паралельні художні тексти англійської, французької російської та української мов. Унаслідок цього аналізу визначено таку мовленнєву парадигму.

Перший тип **повно-відповідних** концептів метафор виражений повними семантичними відповідниками та утворений за аналогічними асоціативними зв'язками. Повно-відповідний концепт найбільш поширений у досліджуваних мовах та складає 96%. В англійській мові зафіксовано 303 метафори, що відображають цей концепт, у французькій – 315 метафор, у російській – 623 метафори, в українській – 202 метафори. У структурі лексичного значення концептів відбувається заміна архісем (далі – АС), а диференційні семи (далі – ДС) можуть актуалізуватися, додаватися, узагальнюватися та випадати. Так, концепт “послідовність” відображається іменниками (англ.) **chain** – “connected flexible series of metal or other links; (in pl.) fetters, confinement, restraining force; ornament or badge of office in form of chain worn round neck etc. → sequence, connected set of something (of proof, events, ports, mountains)” [OED, II, 248]; [W, I, 369]; [C, 212]; “*The doubt whether I was not linked already to a **chain of events**, which even my approaching departure from Cuberland would be powerless to snap asunder*” [Collins]; “*I should have made Strickland’s marriage as a **chain of torment** from, which escape was only possible issue*” [Maugham]; (рос.) **цепь** – “ряд металлических (или других крепких) звеньев, последовательно продетых одно в другое → последовательность, набор чего-либо, нечто связанное, сплошное; совокупность чего-нибудь” [ССРЛЯ, XVII, 657]; [СРЯ, IV, 643]; “*Я почувствовал, что теперь я – одно из звеньев той **цепи событий**, разорвать которую не сможет даже мой отъезд из Кумберленда*” [Коллинз]; “*Я должен был воспринять женитьбу Стрикленда как **цепь мучений**, единственным выходом из которой был побег*” [Мюзе]; (укр.) **ланцюг** – “ряд металевих кілець, послідовно з’єднаних одне з одним → дещо безперервне, послідовність чого-небудь (подій, міркувань тощо)” [СУМ, IV, 446]; [НТСУМ, II, 449]; “*Болісний здогад, що віднині я – одна з ланок того **ланцюга подій**, розірвати який не здатний навіть мій від’їзд із Кумберленду*” [Коллінз]. У ЛСВ іменників (англ.) **chain**, (рос.) **цепь**, (укр.) **ланцюг** відбувається заміна АС “series – ряд – ряд” на “sequence –

последовательность – послідовність”, а пріоритетну позицію займають ДС “connected – связанный – з’єднаний”. Семантичний процес переносу у трьох мовах сприяв появі таких метафор, як “chain of events”, “chain of torment”, “цепь событий”, “цепь мучений”, “ланцюг подій”.

До протилежного концепту “заплутаність”, який виражений іменниками (англ.) *labyrinth*, (франц.) *labyrinthe*, (рос.) *лабиринт*, входять вихідні значення “complex, confused network of paths, network of paths and hedges designed as puzzle for those who try to penetrate it”, “réseau embroulé de chemins tortueux de galeries dont on a peine à sortir, dédale, lacis”, “запутанная сеть дорожек, ходов, сообщающихся друг с другом” та похідні “confusion, confused arrangement etc.” [OED, VI, 262]; [W, II, 1397]; [C, 877]; “Hitherto she had carefully avoided every companion in her rambles. If her sisters intended to walk on the down, she directly stole away towards *labyrinth of lanes*; if they talked of the valley, she was as speedy in climbing the hills, and never be found” [Austen]; “compliqué, embrouillé arrangement, l’union de quelque chose” [GLDLF, IV, 2856]; [DLF, III, 1017]; [PRDLF, 1248]; “Mais en instruction criminelle, un bout de fil qui passe vous fait trouver un peloton avec lequel on se promène dans *le labyrinthe des consciences les plus ténébreuses ou des faits le plus obscurs*” [Balzac]; “сложное, запутанное расположение, сочетание чего-либо” [ССРЛЯ, VI, 8]; [СРЯ, II, 158]; “До сих пор она тщательно избегала компании в своих прогулках. Если ее сестры хотели пройтись вдоль усадьбы, она устремлялась прямо к *лабиринтам* лесных тропинок; если они говорили о долине, она быстро уходила в горы и ее невозможно было найти” [Остен]; “Но в уголовном следствии, поймав кончик нити, распутываешь клубок, с помощью которого мы углубляемся в самые мрачные *лабиринты* человеческой совести и темных деяний” [Бальзак]. Зазначимо, що і для метафор (англ.) “maze of lanes”, “le labyrinthe des consciences”, “лабиринты тропинок”, “лабиринты совести” притаманна заміна АС “network – réseau – сеть” на “arrangement – l’arrangement – расположение” та актуалізація ДС “confused”, “embrouillé”, “запутанный”.

Слід зазначити, що **універсальність** метафори, на наш погляд, полягає в тому, що використовуються однакові понятійні стратегії при продукуванні та інтерпретації метафоричних повідомлень у досліджуваних мовах.

Другий тип **частково-відповідних** метафоричних концептів може бути виражений семантичними еквівалентами в межах одного або різних семантичних полів. Асоціативний ряд таких концептів більш широкий, реалії відображають національно-культурну особливість, виявляється специфічність мовної картини світу. Подібний метафоричний концепт зустрічається рідше (3%) у мовах, що досліджуються. В англійській мові знайдено 9 таких метафор, у французькій мові – 10 метафор, у російській – 19 метафор, а в українській – 6. Структурно вони зумовлені також заміною архісем вихідних та похідних значень і додаванням або актуалізацією ДС в похідному значенні, але архісеми та диференційні семи вихідних значень у цих мовах не збігаються.

В. М. Телія відзначала роль метафори в побудові мовної картини світу та акцентувала увагу на специфіці її фіксації у різних мовах, оскільки “мова фіксує практично все, що прийнято вважати національно-культурним здобутком народу та мовна картина – факт національно-культурного спадку, а мова і є однією з форм фіксації цього спадку” [24, с. 203].

У цьому контексті слід згадати думку А. Вежбицької [5], яка погоджується з В. фон Гумбольдтом у тому, що незважаючи на наявність універсалій в цілому семантичні системи різних мов унікальні та культуроспецифічні, а наявність універсалій не означає абсолютної еквівалентності в мовному використанні.

Нижченаведені метафори свідчать, що в російській та українській мовах, наприклад, виникнення надії, підозри, ідеї тощо асоціюється з процесом зародження, а в англійській та французькій мовах – із процесом входження, проникнення. В англійській та французькій мовах у метафоричних словосполученнях *conjectures entered, hope entered, conjectures sont entrée* вживані дієслова руху: (англ.) *to enter* – “to go or to come in (into place, room etc.) → to appear, to penetrate (about feelings, suspicions etc.)” [OED, III, 208]; [W, I, 756]; [C, 460]; “*His countenance gave us rise to conjectures, which might not otherwise have entered Elinor’s head*” [Austen]; “*But it was too late. Hope had already entered into her heart; and feeling all its anxious flutter, she bent over her sister to watch – she hardly knew for what*” [Austen]; (франц.) *entrer* – “aller à l’intérieur de; passer (dans lieu), se mettre → apparaître, s’insinuer, pénétrer (des idées, sentiments, suspicions)” [GLDLF, II, 1664]; [DLF, II, 1438]; [PRDLF, 782]; “*Julien murmura à son amie : - Aujourd’hui nous ne pouvons pas nous voir : les suspicions sont entrés à la tête de votre mari, je peut me jurer que cette longue lettre sur laquelle il soupirait longtemps, rien d’autre qu’un message anonyme*” [Stendhal]. У російській та українській мовах дієслова (рос.) *зародиться* – “давать жизнь в процессе родов (о человеке, животном) → появиться, возникнуть (о чувстве, подозрении и т. д.)” [ССРЛЯ, VI, 854]; [СРЯ, I, 567]; “*Это-то и пробудило у Элинор подозрения, которые иначе, вероятно, у нее не зародились бы*” [Остен]; “*Но было уже слишком поздно. Надежда уже зародилась в ее сердце, и все трепетное чувство она пренесла на заботу о своей сестре, не понимая почему ей выпало такое испытание*” [Остен]; “*Жюльен шепнул своей подруге: - Сегодня нам нельзя видеться: у вашего мужа зародились подозрения; готов об заклад побиться, что это длинное письмо, над которым он так вздыхал, не что иное, как анонимное послание*” [Стендаль]; (укр.) *зародитися* – “давати життя під час пологів (про людину чи тварину) → появиться, виникнути, бути причиною появи чогось; створювати (про почуття, підозри тощо)” [СУМ, I, 1067]; [НТСУМ, II, 94]; “*Жюльєн шепнув своїй подрузі: – Сьогодні ми не зустрінемося : у вашого чоловіка зародилися підозри; готов побитися об заклад, що цей довгий лист, над яким він так зітхав і є анонімне послання*” [Стендаль] позначають дію, що відбувається між двома або декількома особами, де кожна з них одночасно є і суб’єктом, і об’єктом дії. У цьому випадку, АС ‘go in – aller à’ та ДС ‘place’, ‘room’, ‘une chambre’, ‘un lieu’ у прямому значенні в англійській та французькій мовах не збігаються з АС ‘давать жизнь – давати життя’ та ДС ‘роды’, ‘человек’, ‘животное’, ‘пологи’, ‘людина’, ‘тварина’ в російській та українській мовах, на відміну від переносного значення, де АС ‘appear – apparaître – появиться – з’явитися’ і ДС ‘feelings’, ‘suspicions’, ‘sentiments’, ‘suspicions’, ‘чувство’, ‘подозрение’, ‘почуття’, ‘підозри’ є однаковими.

З’ясовано, що архісеми та диференційні семи метафор у вихідних значеннях в зіставлених мовах можуть не збігатися, тому такі метафори формують частково-відповідний тип метафоричних концептів, а **національна специфіка** метафори, на наш погляд, виявляється в тому, що реалії відображають національно-культурну особливість та визначають специфічність мовної картини світу окремої мови.

Третій тип – це концепти **метафоричних лакун**. В “Енциклопедії: Українська мова” лакуна визначається як “слово чи вираз, що не має прямого відповідника в іншій мові” [8]. Отже, для концепта метафоричних лакун характерна метафоризація лексичних одиниць, які притаманні словнику тільки певної мови, а його відсотковий показник 1% в аналізованих мовах. В англійській мові визначено 3 приклади метафор, у французькій – також, в російській – 6 метафор, а в українській – лише 2 метафори. Значення лакун і метафоричних зокрема може бути передано словом чи виразом з прямим значенням або порівняльною конструкцією. Так, наприклад, англійський

іменник *bouncer* має пряме та переносне значення “person employed to expel troublesome persons from public house → to talk much (about person)” [OED, I, 1568]; [W, I, 1674]; [C, 106]; “Everything the Miss Ablewhites said began with a large ‘O’, everything they did was done with a bang; and they giggled and screamed, in season and out of season, on the smallest provocation. ‘Bouncers’ – that’s what I called them” [Collins]. У російській мові відповідник *тараторка* “тот, кто говорит быстро, не останавливаясь” [ССРЛЯ, XV, 1541]; [СРЯ, IV, 778]; “Все, что говорили Мисс Эблвайт, начиналось с большой буквы “О”; все, что они делали сопровождалось шумом; они хихикали и кричали кстати и некстати при малейшем поводе. “Тараторки” – вот как я их прозвал” [Коллинз] не має переносного значення, а в українській мові дієслово *цокотіти* “видавати короткі дзвінки звуки” презентує у прямому значенні процес, характерний для птахів, комах тощо, а в переносному – для людини “говорити швидко, не вгаваючи” [СУМ, XI, 1862]; [НТСУМ, IV, 791].

Англійська метафора *bouncer* знайшла своє еквівалентне вираження в українській мові на відміну від російської, але семантичні процеси при утворенні цих метафор відрізняються на рівні архісеми, в першу чергу. В англійській мові відбувається заміна АС: ‘person’ – ‘person’, а в українській – ‘тварина’ – ‘людина’. На рівні диференційних сем спостерігаємо додавання нових ДС ‘talk’, ‘much’, ‘говорити’, ‘швидко’.

Англійське дієслово *fathom*, що має як пряме “to measure depth of water with sounding line”, так і переносне значення “to get to the bottom of something, to comprehend” [OED, IV, 1269]; [W, II, 1353]; [C, 1236]; “The difficulty was to fathom Miss Rachel” [Collins] також не знайшло еквівалентного метафоричного вираження в російській: “Затруднение состояло в том, чтобы **понять** Мис Рэчел” [Коллинз] та українській “Труднощі полягали в тім, щоб **зрозуміти** Мис Речел” [Коллінз] мовах. Як у російській мові, так і в українській дієслова *понять* “уяснить значение чего-нибудь, смысл чьих-нибудь слов, поступков” [ССРЛЯ, XV, 1434]; [СРЯ, III, 581] та *зрозуміти* “сприйняти розумом, збагнути, проникнути у суть чогось” [СУМ, II, 1375]; [НТСУМ, II, 174] не мають переносних значень. В англійській мові відзначаємо семантичний процес заміни АС: ‘subject’ – ‘person’ та актуалізацією ДС ‘bottom’.

Отже, визначення типів метафоричних концептів є одним з актуальних завдань когнітивної лінгвістики, оскільки звернення до сфери, що має справу з когнітивною діяльністю людини, дає можливість проаналізувати розумові процеси, які виявляють не тільки національно-специфічні риси, але й універсальні поняття.

У результаті дослідження було виявлено: 1) **повно-відповідні** метафоричні концепти, які виражаються повними семантичними відповідниками, утворюються за аналогічними асоціативними зв’язками та є базовими для художніх метафор англійської, французької, російської та української мов. У структурі їх лексичного значення відбувається заміна архісем, а диференційні семи можуть актуалізуватися, додаватися, узагальнюватися та випадати; 2) **частково-відповідні** метафоричні концепти, виражені семантичними еквівалентами в межах одного або різних семантичних полів. Асоціативний ряд таких концептів більш широкий, реалії відображають національно-культурну особливість, виявляється специфічність мовної картини світу окремої мови. Структурно вони зумовлені також заміною АС вихідних та похідних значень і додаванням або актуалізацією ДС в похідному значенні, але АС та ДС вихідних значень у зіставлюваних мовах не збігаються; 3) концепти **метафоричних лакун** зустрічаються дуже рідко, зумовлені відсутністю прямого відповідника в мові-компараті, їх значення виражено словом чи виразом з прямим значенням або порівняльною конструкцією та утворено за однією з чотирьох

семантичних структур: 1) заміна АС та актуалізація ДС; 2) заміна АС та додавання нових ДС; 3) заміна АС та узагальнення ДС; 4) заміна АС та випадіння ДС.

Л і т е р а т у р а

1. *Алексеева В. О.* Метафорические концепты в системе поэтического языка В. Набокова / В. О. Алексеева // Когнитивная семантика : [материалы 2-ой Международной школы-семинара по когнитивной лингвистике]. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2000. – С. 36–38.
2. *Баранов А. Н.* Очерк о когнитивной теории метафоры / А. Н. Баранов // Русская политическая метафора : [материалы к словарю]. – М. : Ин-т русского языка АН СССР, 1991. – С. 184–193.
3. *Бахмутова Н. И.* О некоторых основных понятиях процесса метафоризации / И. И. Бахмутова // Вопросы стилистики. – 1972. – № 4. – С. 95–104.
4. *Башук А. І.* Ключові концепти поетичної картини світу М. Гумільова в метафоричному осмисленні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 “Російська мова” / А. І. Башук // Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К., 2002. – 21 с.
5. *Вежбицкая А.* Семантические универсалии и описание языков / А. Вежбицкая. – М. : Языки русской культуры, 1999. – 780 с.
6. *Григораш А.* Когнітивна метафора серед типів мовних метафор / А. Григораш // Провідні лінгвістичні концепції кінця ХХ ст. : [тези Всеукраїнської наукової конференції]. – Львів : ЛДУ, 1996. – С. 69–70.
7. *Демьянков В. З.* Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода / В. З. Демьянков // Вопросы языкознания. – 1994. – № 4. – С. 17–32.
8. *Енциклопедія: Українська мова.* Енциклопедія / НАН України ім. О. О. Потебні. – К. : Українська енциклопедія, 2000.
9. *Жаботинская С. А.* Концептуальный анализ: типы фреймов / С. А. Жаботинская // Вісник Черкаського університету. Сер. філолог. науки. – 1999. – Вип. 11. – С. 12–25.
10. *Ивашенко О. А.* Когнитивная метафора в формировании абстрактных концептов / О. А. Ивашенко // Материалы 2-ой Международной школы-семинара по когнитивной лингвистике “Когнитивная семантика”. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2000. – С. 74–75.
11. *Кобринна Н. А.* Когнитивная лингвистика: истоки становления и перспективы развития // Когнитивная семантика : [материалы 2-ой Международной школы-семинара по когнитивной лингвистике]. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2000. – С. 170–175.
12. *Когнитивные аспекты изучения языковых явлений в германских языках* : [межвуз. сб. науч. ст.]. – Самара : Самарский государственный университет. – 2000. – 136 с.
13. *Колесник Д. М.* Концептуальний простір авторської метафори у творчості А. Мердок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Д. М. Колесник // Київський державний лінгвістичний університет. – К., 1996. – 18 с.
14. *Кустова Г. И.* Неметафорические когнитивные модели в семантической деривации / Г. И. Кустова // Обработка текста и когнитивные технологии. – 2000. – № 4. – С. 204–218.
15. *Лакофф Дж.* Когнитивное моделирование / Дж. Лакофф // Язык и интеллект. – М. : Прогресс, 1995. – С. 143–184.
16. *Лукашинец Е. Г.* Когнитивные особенности вторичной языковой системы / Е. Г. Лукашинец // Когнитивная семантика : [материалы 2-ой Международной школы-семинара по когнитивной лингвистике]. – Тамбов : Изд-во ТГУ. – 2000. – С. 104–106.
17. *Маслова В. А.* Когнитивная лингвистика / В. А. Маслова. – Минск : ТетраСистемс, 2004. – 35 с.
18. *Минский М.* Остроумие и логика когнитивного бессознательного / М. Минский // НЗЛ. – М. : Прогресс, 1988. – Вып. XXIII. Когнитивные аспекты языка. – С. 281–310.
19. *Полина А. В.* Использование метафоры в процессе концептуализации понятия “Бог” / А. В. Полина // Вісник Харківського національного університету. Сер. романо-германська філологія. – 2001. – № 537. – С. 166–171.
20. *Попова А. О.* Когнітивна метафора та її типи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 “Загальне мовознавство” / А. О. Попова // Донецький національний університет. – Донецьк, 2003. – 20 с.

21. Рахилина Е. В. Пространственные концепты в теории когнитивной семантики / Е. В. Рахилина // Когнитивная семантика : [материалы 2-ой Международной школы-семинара по когнитивной лингвистике]. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2000. – С. 8–10.
22. Рахилина Е. В. Основные идеи когнитивной семантики / Е. В. Рахилина // Современная американская лингвистика: фундаментальные направления. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – С. 370–388.
23. Селиванова Е. А. Когнитивная ономазиология / Е. А. Селиванова. – К. : Фитосоциоцентр, 2000. – 247 с.
24. Телия В. Н. Метафора как модель смыслопроизводства и ее экспрессивно-оценочная функция / В. Н. Телия // Метафора в языке и тексте. – М. : Наука, 1988. – С. 26–52.
25. Ченки А. Конструкции, метафоры и слияние концептов / А. Ченки // Когнитивная семантика : [материалы 2-ой Международной школы-семинара по когнитивной лингвистике]. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2000. – С. 6–8.
26. Ченки А. Семантика в когнитивной лингвистике / А. Ченки // Современная американская лингвистика: Фундаментальные направления. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – С. 341–369.
27. Шафииков С. Г. Типология лексических систем и лексико-семантических универсалий / С. Г. Шафииков. – Уфа : Изд-во БГУ, 2000. – 259 с.

С л о в н и к и

OED – Oxford English Dictionary / [eds J.A.H. Murray, H. Bradley, W.A. Craigie, C.T. Onions]. – Oxford : Oxford University Press, 1970. – V. I–XII.

W – Webster's Third New International Dictionary of the English Language. – Encyclopedia Britannica, 1981. – V. I–III.

C – Cambridge International Dictionary of English. – Cambridge : Cambridge University Press, 1983. – 1773 p.

GLDLF – Grand Larousse de la Langue Française. – Paris : Librairie Larousse, 1971. – V. I–VI.

DLF – Littré E. Dictionnaire de la Langue Française. – Paris : P. Hachette, 1984. – V. I–IV.

PRDLF – Le Petit Robert Dictionnaire de la Langue Française. – Paris : Dictionnaires Le Robert : Paris, 1996. – 2432 p.

ССРЛЯ – Словарь современного русского литературного языка. – М. : Изд-во АН СССР, 1950 – 1965. – Т. 1–17.

СРЯ – Словарь русского языка / [под ред. А. П. Евгеньева]. – М. : Изд-во Русский язык, 1981–1984. – Т. 1–4.

СУМ – Словник української мови : у 11 т. / І. К. Білодід, А. А. Бурячок, В. О. Винник [та ін.]. – К. : Наукова думка, 1970–1980.

НТСУМ – Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. / В. Яремченко, О. Сліпушко. – К. : Аконті, 1998.

Балабан Е. А. Типология метафорических концептов в художественной речи (на материале английского, французского, русского и украинского языков).

Статья посвящена изучению базовых типологических закономерностей и отличий художественной метафоры в английском, французском, русском и украинском языках. Установлено, что метафора в художественных текстах исследуемых языков реализует метафорические концепты полного, частичного и лакунарного соответствия. Основное внимание уделено выявлению интерактивных, национально-специфических и социокультурных, а также универсальных особенностей метафоры в художественной речи.

Ключевые слова: метафора, концепт, метафорические лакуны, интерактивность, национальная специфика, универсальность.

Balaban O. O. Typology of metaphoric concept spheres in fiction discourse (on the basis English, French, Russian and Ukrainian languages).

The article reflects the basic typological features of fiction metaphor in English, French, Russian and Ukrainian. It is noticed metaphor in fiction texts in the languages of different structures realizes concepts of equivalent, partially-equivalent and metaphorical lacunae. It is determined that metaphor has interactive, national-specific and socio-cultural as well as universal features in fiction style.

Keywords: metaphor, concept, metaphorical lacunae, interactive, national-specific, universal features.